

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2019,

kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Změna občanského zákoníku

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 303/2017 Sb., zákona č. 111/2018 Sb. a zákona č. 171/2018 Sb., se mění takto:

V § 217 se doplňuje nový odstavec 4, který zní:

„(4) Spolek a obecně prospěšná společnost mohou obdržet peněžní prostředky ze zdrojů v zahraničí pouze bezhotovostním převodem a v případě, že přesahují částku 5 000 EUR, jsou povinny vést tyto prostředky na zvláštním účtu, který neprodleně zveřejní na internetových stránkách způsobem umožňujícím bezplatný a nepřetržitý přístup třetích osob k zobrazování přehledu platebních transakcí na tomto účtu. Podmínky pro zvláštní účet se přiměřeně řídí zákonem, který upravuje sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Povinnost podle tohoto ustanovení se nevztahuje na členské příspěvky.“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a vztahu k rovnosti mužů a žen

Platná právní úprava nestanoví povinnost neziskových organizací, aby transparentním způsobem prokázaly, z jakých zahraničních zdrojů získávají finanční prostředky na svoji činnost.

Současná právní úprava má stejné dopady na muže i ženy.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen a vysvětlení její nezbytnosti jako celku

Neziskové organizace jsou příjemcem finančních prostředků nejen od tuzemských subjektů, ale také ze zahraničních zdrojů, aniž je zřejmé, kdo je poskytl. Jejich činnost se přitom často dotýká společenských a občanských zájmů, které sleduje Česká republika, a proto je legitimní, aby veřejnost znala původ prostředků, které organizace získávají od zahraničních dárců. K veřejné kontrole nejlépe slouží transparentní účty, které už využívá řada subjektů za účelem kontroly vlastní činnosti a zejména nakládání s finančními prostředky.

Obsahem návrhu je, že nezisková organizace může získat peněžní prostředky ze zahraničí pouze formou bezhotovostního převodu na svůj účet. Příjem peněžních prostředků ze zahraničí v hotovosti není povolen. Navíc, pokud organizace získá peněžní prostředky z účtu, který je v zahraničí (ať už od zahraničního subjektu, nebo tuzemského subjektu, který má účet v zahraničí) ve výši přesahující částku 5 000 EUR, musí tyto prostředky zaevidovat na svém transparentním účtu, který si zřídí v tuzemské bance. Na účtu musí být uvedeny identifikační údaje subjektu, který poskytl peněžní prostředky. Je stanovena minimální hranice 5 000 EUR, která je dostatečná, aby nedocházelo ke zbytečné administrativní zátěži povinných subjektů. Na přepočtení peněžních prostředků získaných v jiné měně než je EUR, se aplikuje kurz, jaký subjekt používá ve svém účetnictví.

Zákon nebrání právníkům osobám získávat prostředky na účel, pro který byly založeny, ale zavádí jejich veřejnou kontrolu. Nejedná se o kontrolu státních orgánů nad nakládáním s jejich prostředky, ale o kontrolu veřejnosti, proto nová úprava neobsahuje sankce. Nicméně pokud nebude nezisková organizace dodržovat povinnost prokazovat své zahraniční příjmy, bude podstatným způsobem narušena její důvěryhodnost. Je nutné rovněž konstatovat, že nová úprava posílí bezpečnostní situaci v České republice a eliminuje případná rizika, neboť dosud u některých subjektů, které působily ve veřejném sektoru, nemuselo být zřejmé, z jakých zdrojů jsou financovány.

Aniž je dotčena obecná úprava smluv o účtu mezi bankou a osobou, která účet otevírá, se pro nakládání s transparentními účty analogicky použije úprava zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, která zabezpečuje transparentní prokázání původu, které na svoji činnost politická strana získala (náležitosti platebního příkazu a povinnost banky uchovávat tříletou historii plateb). Povinné subjekty nebudou hlásit účty Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, ale pouze ho zveřejní na internetu, aniž je stanoveno, že to musí být internetové stránky povinné osoby (řeší případ, pokud by povinná osoba neměla internetové stránky, takže se může dohodnout s bankou, která ji vede účet). Publikování peněžních příjmů na internetu je dostačující pro účely veřejné kontroly a není nutné zavádět povinnost předávat informace orgánu státní správy.

Povinnost se zavádí pro právní formy organizací, jimiž jsou obecně prospěšné společnosti a spolky. Zákon 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech byl od 1. ledna 2014 zrušen

a není možné zakládat nové společnosti. Nicméně obecně prospěšné společnosti stále existují a řídí se novým občanským zákoníkem, když mohou i nadále fungovat podle citovaného zrušeného zákona, a proto se navrhuje, aby se na ně povinnost transparentních účtů také vztahovala. Vzhledem ke skutečnosti, že obecně prospěšné společnosti nemají v novém občanském zákoníku zvláštní úpravu (s výjimkou přechodných ustanovení), byla zvolena legislativní úprava, že nové znění se vkládá do obecných ustanovení upravujících spolky. Zákon nestanoví povinnost zřídit si účet pro další typy neziskových organizací (například pro církevní a školské právnické osoby, nadace či nadační fondy), přičemž není vyloučeno, aby si daný účet dobrovolně otevřely.

Nová povinnost zveřejňovat přijaté platby se nevztahuje na členské příspěvky a obdobné pravidelné platby, které hradí zahraniční členové za účast ve spolku. Úprava primárně nesměruje na zájmové organizace, které jsou založeny výhradně na členském principu a které jsou v českém neziskovém sektoru nejpočetnější (např. myslivecká jednota, Sokol, zájmoví sběratelé a další), z nichž některé mohou mít také zahraniční členy.

Navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední ani následné dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami a zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy se závazky vyplývajících pro Českou republiku z členství v Evropské unii

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem, se závazky České republiky vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Navrhovaná právní úprava neimplementuje právo Evropské unie a je plně slučitelná s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie i s obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopady na životní prostředí, bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nebude mít žádný dopad na státní či jiné veřejné rozpočty. Rovněž nebude mít negativní dopad na podnikatelské prostředí České republiky. Transparentní účty jsou již v nabídce tuzemských bank.

Navrhovaná právní úprava nebude mít žádné sociální dopady stejně jako dopady na rodiny či specifické skupiny obyvatel (osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením, národnostní menšiny), ani dopady na životní prostředí či obranu státu. Ve vztahu k bezpečnosti České republiky dojde k jejímu posílení, neboť bude dohledatelné a identifikovatelné, z jakých zahraničních zdrojů jsou financovány subjekty, u nichž to dosud nebylo zřejmé.

Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Právní úprava eliminuje dopad na ochranu osobních údajů, neboť na transparentním účtu nebudou evidovány příspěvky tuzemských členů spolku, aby nebyly identifikovány osoby, které jsou jeho členy, čímž by mohlo dojít k porušení zákona o ochraně osobních údajů stejně jako povinnosti spolku nezveřejňovat seznam svých členů (§ 236 občanského zákoníku), pokud by se tak stalo bez jejich souhlasu.

Při platbě na transparentní účet by měl být plátce vždy předem informován o tom, že platbu činí na transparentní účet a že jeho osobní údaje budou zveřejněny, přičemž s ohledem na obecnou znalost institutu transparentního účtu postačí, pokud k číslu účtu bude vždy doplněna informace o tom, že se jedná o transparentní účet.

Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava posiluje boj státu s korupcí, když zavádí transparentní účty pro subjekty, u nichž tato povinnost dosud neexistovala. Jejich zavedením bude posílena kontrola zahraničního zdroje, odkud byly peněžní prostředky připsány na účet povinného subjektu.

B. Zvláštní část

K článku I (§ 217 odst. 4)

Navrhuje se zavedení transparentních účtů pro neziskové organizace, které nejsou primárně založeny na zájmovém (členském) principu, aby veřejnost mohla kontrolovat původ peněžních prostředků, které jsou zasílány na jejich činnost ze zahraničí. Veškeré příjmy ze zahraničí mohou organizace přijímat pouze bezhotovostním převodem. Povinnost transparentních účtů se vztahuje na příjmy přesahující částku 5 000 EUR nebo její ekvivalent v jiné měně.

K článku II (účinnost)

Navrhuje se, aby zákon jako celek nabyl účinnosti dnem po jeho vyhlášení. Navrhovaná úprava nepředpokládá související či navazující změny právního řádu. S ohledem na délku legislativního procesu a stručnému rozsahu úpravy má každý dostatečný prostor pro seznámení se s ní.

V Praze dne 5. listopadu 2019

Předkladatelé:

Tomio Okamura, v. r.

Radim Fiala, v. r.

Jaroslav Dvořák, v. r.

Jaroslav Holík, v. r.

Jan Hrnčíř, v. r.

Tereza Hyťhová, v. r.

Monika Jarošová, v. r.

Pavel Jelínek, v. r.

Jiří Kobza, v. r.

Jiří Kohoutek, v. r.

Radek Koteš, v. r.

Jana Levová, v. r.

Karla Maříková, v. r.

Zdeněk Podal, v. r.

Miloslav Rozner, v. r.

Radek Rozvoral, v. r.

Lucie Šafránková, v. r.

Lubomír Španěl, v. r.

Radovan Vích, v. r.